

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek: ako
: : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 10 K., za pol leta 5 K. Naročnina
za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12—K., za Ameriko 14—K.
List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. : :

Upanja polno alelujo!

V božični čestitki smo želeli vsem sinovom in hčerkam mlade Jugoslavije bratskega miru in odkritosrčne ljubezni. Veselega božičnega razpoloženja nam takrat ni bilo treba voščiti, saj so bili zadnji božični prazniki za vsakega zavednega Jugoslovana prvokrat res božični, ko smo vsi srečni in razigrani vriskali ob zibelki Jugoslavije in prvič občutili, kako sladko je živeti brez verig suženjstva, v katere so nas kovali tujci v našem narodno-adventnem času.

Velikonočna pesem nam žal ne bo šla tako iz srca kot zadnjič božična. Glasila se bo zmagovalna aleluja, pa pri nas bo čutilo vse, da za Jugoslovane še ni konec trpljenja, nasprotno, da ravno sedaj kujejo naši sovražniki zvite naklepe, kako bi nam podaljšali postni čas, kako nam pripravili črni dan, veliki petek. Nastavljajo nam umetne mreže in pasti, porabijo vsak še tako nedolžen dogodek, da bi nas postavili pred sodni stol mogočnikov v Parizu, kjer sede tožniki in sodniki pri isti mizi. Rožljajo z mečem, žvenketajo s srebrniki, iščejo judežev, ki naj bi povzročili nemire, upore, bratomor med nami...

Pa ne gre in ne gre! Krog nas divjajo viharji, teče kri po mestnih ulicah, pri nas pa sta mir in edinost. So sicer med nami še vedno ljudje, ki plakajo za Herodom in Pilatom, a ti pomenijo toliko kot kapljica vode v morje.

Rim, Rim! Le išči judežev med nami, napolnjuj svoje podzemeljske ječe z našimi mučeniki, vlačijo jih v Sicilijo in Tripolis, a vedi, da bo prišla njih kri na-te in na tvoje otroke! In naj nam pripravi veliki zbor v Parizu res veliki petek, naj nas oropa naših ljubkih Goriških brd in solčne Gorice, našega Trsta in naše Istre, naj odtrga od nas tudi Reko in Dalmacijo, zasede srce Slovenije, belo Ljubljano, proda tudi Gosposvetsko polje — naš narod bo zaplakal, zatrepetal, umiral, pa nikdar, nikdar umrl.

Mati bo pripovedovala dojenčku v naročju, učitelj učencu v šoli, o naših bratih v sužnosti, o našem Primorju, naši Adriji... Bičajte nas, križajte nas,

mi bomo prestali tudi veliki petek s trdnim zaupanjem, da pride tudi za nas, če ne letos, pa čez leto in dan ura vstajenja, naša velika noč! Postavite še tako številno in močno stražo na naš grob, vendar ne bo mogla nikdar zadušiti in preprečiti naše velike misli, naše svete prisege, prej ali slej vstati iz groba ter osvoboditi naše brate, naše kraje... Velike, pravične ideje gredo preko državnih mej, preko topov in pušk!

Jugoslovani! Letošnja Velika noč naj budi v nas neomajeno upanje! Naše misli naj bodo te dni pri Njem, ki je zapuščen od svojih udanih, zasramovan od svojih morilcev, visel na križu in — umiral. Sovražniki so vriskali zmage pijani, pa že pri izvršitvi te grozne, krivične sodbe, ko je otemnelo sonce, ko se je tresla zemlja in so pokale skale, jih je postalo — strah! Na grob so postavili stražo. Pa vse zaman! Vstal je, vstal iz groba v vsem svojem veličastvu, v krasoti jutranje zarje velikonočne nedelje, On, v čegar so stavili in še stavijo milijoni in milijoni vse svoje upanje...

Misel na to nam more in mora vzbuditi upanja ob letošnji Veliki noči. Upanja polno alelujo vam, bratje, onkraj mej naše Jugoslavije! Pride dan vstajenja! Nikdar, nikdar vas ne zabimo! Upanja polno Veliko noč vsem bratom iz Primorja, ki se še ne morejo vrniti v rodni kraj! Upanja se hočemo vsi nasrkati pri od smrti vstalem Zveličarju, upanja v srečno bodočnost, ki mora priti, ako bomo storili svojo narodno dolžnost in ostali zvesti veliki misli našega nesmrtnega Kreka! Neomajeno zaupanje naj bodo naši letošnji piruhi!

Veščasško mnenje o progi Črnomelj-Ogulin.

Povodom članka: „Pomen železniške zveze Črnomelj-Vinica-Bosiljevo-Ogulin“, objavljenega v št. 15. d. 10. marca 1919, smo prejeli nastopno mnenje cenjenega veščaka-inženirja, ki ga objavljamo v prevdarek poklicanim činiteljem — posebno na Dolenjskem. Uredn. — Inženir piše: Tega dela sem se takoj polotil in to tem bolj, ker gre tu za koristi Belokranjcev, in še bolj pa, kar gre tu zares za edino

prometno železno cesto, ki bi prišla kot zvezna proga Slovenije z Dalmacijo resno v poštev.

Sicer je danes Slovenska že spojena z Ogulinom, toda le po velikih ovinkih čez Karlovec, in je vsled tega proga predolga. Še manj pomena imajo vse one fantastične proge, ki imajo izhod iz Kočevja, za katere se je v zadnjem času neki rojak iz ribniško-kočevskega okraja precej na visoko v „Slov. Narodn.“ navduševal.

Verujem, da so imenovani tozadevni članki zbudili marsikako nepotrebno razburjenje in to morda le, ker večina ne ve, da isti članki ne basirajo na nikakšni tehniški podlagi in da njih avtor nima o trasiranju železnic niti najmanjšega pojma. Mislim, da bi bilo odveč, o imenovani progi preko Kočevja na Ogulin, izgubljati mnogo besed, zato vam kar na kratko povem, ne delajte si vsled onih objavljenih člankov prav nobenih skrbi. Na vsak način bo potrebno, in sicer takoj, ko bo liška železnica dovršena, spojit Slovenijo z Ogulinom, in to le z direktno in posebno progo, ki ne bo upotrebljevala absolutno nič današnje, itak že dovolj obremenjeno glavno progo Reka-Karlovec. Kot taka pride seveda samo ona proga iz Črnomlja preko Vinice v poštev.

To progo sem preštudiral, kolikor je bilo pač mogoče, po specijalki 1:75.000 in morem priznati, da bi se dala krasno izpeljati mimo Butoraja in Česnjeveca direktno v ravni črti na Vinico in preko Kolpe na Bosiljevo, ves čas skoro vodoravno. Od Bosiljevega dalje proti Ponikvam, Popovemu selu se proga vzpenja z maksimalno 12 pro mille do predora pri Ogulinu in od tod z malim padcem od 5 do 10 pro mille bi dosegla Ogulin.

Razun mostičev čez Lahinjo in Kolpo oziroma predora pri Ogulinu ni nikakih večjih tehniških objektov.

Postaje bi dobile vasi: Česnjevec, Vinica, Bosiljevo, Ponikve, Popovoselo. V Vinici oziroma v Bosiljevu bi prišla vodovodna postaja, kjer so za to tudi vse možnosti dane.

Mostovi čez Lahinjo oziroma Kolpo so lahko izvedljivi in ni pričakovati nikakih tehniških težkoč.

Predor pri Ogulinu je za glavno progo neizogibljiv in bi bil dolg 1½ do 2 km. Točno dolžino ni mogoče po specijalki

1:75.000 konstatirati; zato je treba natančnejih kart 1:25.000, katerih pa danes ni mogoče dobiti, oziroma direktnih študij v naravi.

Cela proga Črnomelj-Ogulin bi bila dolga potemtakem 41 oziroma 42 km; progina dolžina odvisi od dolžine ogulinskega predora.

Najkrajša železniška črta torej iz Črnomlja na Ogulin bi znašala 41 km z 2 km dolgim predorom pri Ogulinu.

Največja strmina (napetost) znaša 12 pro mille. Po vsem tem je razvidno, da so dani vsi pogoji za gradnjo prvovrstne glavne proge.

Imenovana spojitvev belokranjske železnice z liško in sicer iz Črnomlja preko Vinice z Ogulinom bi vzpostavila novo zvezo med Slovenijo in Dalmacijo.

Železniška cesta: Grosuplje-Črnomelj-Vinica-Ogulin bi znašala 134 kilometrov; Grosuplje-Metlika-Karlovec je dolga 197 km; Grosuplje-Kočevje-Kam. Moravice bi bila dolga 132 km.

Lahko torej rečem, da je predlagana proga kot železniška zvezna glavna proga z Dalmacijo najkrajša, iz praktično-tehniških in prometnih razlogov edino priporočljiva; in ker je od vseh obstoječih dolenjskih železnic edino proga: Grosuplje-Novomesto-Črnomelj že za glavno progo zgrajena, torej edina, za glavno progo sposobna, smem vsled tega imenovati predlagano progo tudi iz narodno-gospodarskega stališča kot najugodnejšo varianto.

Naše vinogradništvo.

II.

Če pa tudi v gospodarstvu na Dolenjskem ni vse tako kot bi bilo želeto, ni vzroka iskati le v vinogradništvu, temveč marsikje drugje. Pred vsem se naj pomisli, da se je pod prejšnjo vlado in prejšnjimi razmerami Dolenjska od strani merodajnih činiteljev sistematično zanemarjala. Še-le pred 26 leti je dobil majhen del Dolenjske svojo prvo železnico in Belokrajina še-le tik pred vojsko prvo železniško zvezo z ostalim svetom. Veliko rodovitno krško polje z ogromnimi gozdi v Gorjancih s krasnimi vinogradi, z bogato praščijerejo itd. še danes nima od Novega mesta do Krškega ali do Brežic nobene železnice, da niti poštene poštne zveze! Mnogo na-

Zgodovina franciškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

Sestavil P. Alfonz Furlan.

Dne 28. decembra je umrla g. Elizabeta Hočevar, soproga najbogatejšega meščana. (Kron. IV. 204.)

Leto 1889.

V decembru 1888. in v januarju so razsajale koze po vsem Dolenjskem; pobirala je večinoma otroke, pa tudi odraslim ni prizanašala.

Dne 25. februarja je umrl v mestu vpo-kojeni prečinski župnik Janez Bačnik; prenesli so ga v Prečino.

Dne 17. marca je pogorela Andretova hiša v Kandiji.

8., 9. in 10. junija so imeli sokoli slovesnost blagoslovljenja nove zastave; sv. mašo je imel kanonik Hočevar na Glavnem trgu.

Velike nevihte so razsajale dne 23. in 24. julija po vsem Slovenskem. Krka je jako narasla.

Dne 29. septembra je imel svojo novo mašo v kapiteljski cerkvi preč. pater Metod Misič, kapucinskega reda. Pridigal je dr. Josip Marinko. (Kron. IV. 207.)

Leto 1890.

V Novo mesto je prišel novi okrajni glavar vitez Friderik Schwarz. Na Dolenjskem in tudi v Novem mestu je bila to leto velika beda, morda take še ni bilo nikdar v mestu, piše kronist. (IV. 210.)

Zgodnja pomlad. Zaradi dobrcev je bila deška ljudska šola zaprta od 9. do 23. aprila.

16. junija je umrl p. Regalat Stamcer. Rojen je bil na Mirni dne 27. oktobra 1821.; obiskoval je tukajšno gimnazijo. V franciškanski red je stopil leta 1843., v mašnika je bil posvečen l. 1844. Ko je izvršil vseučilišče v Lnomostu, so ga poslali na pazinsko gimnazijo, leta 1859. pa na novomeško, kjer je bil jako spreten in ljubeznjiv učitelj; nekaj let potem, ko je postala gimnazija državna, je izstopil iz te službe. Rajni je bil jako zgleden redovnik in mož po volji božji.

29. julija je imel v šmihelski cerkvi svojo novo mašo p. Gavdijoz Zega.

To leto je postal gvardijan p. Florentin Hrovat. Sem sta bila prestavljena p. Erenfrid Zupet in p. Efreim Turk.

Začeli so delati novo cesto na postajo poleg Krke.

Dne 29. oktobra je bil slovesno odlikovan p. Ladislav Hrovat z zlatim križcem za zasluge.

Jesen je bila lepa. Vino izvrstno, a malo. 25. oktobra je padala gosta toča. Po noči 27. in 28. oktobra je padlo veliko snega, ki je polomil sadno drevje.

Leto 1891.

Velik mraz in sneg. Pravo hroščevje leto. Živinska kuga na gobcu in parkljih po Dolenjskem.

Dne 23. avgusta je potokla toča poljske pridelke, ajdo in tudi vinograde na Trški gori.

Dne 29. oktobra je obiskal samostan škof Vrtin, nekdanji učenec te gimnazije; 30. t. m. je imel gimnazijsko sv. mašo v samostanski cerkvi.

Okrajni glavar vitez Schwarz je bil prestavljen v Pazin. Na njegovo mesto je prišel Oton vitez Fränzl pl. Vesteneck.

V novembru in decembru so boski pastirji pasli svoje črede. V decembru so že cvetele trobentice in 30. decembra so videli metulja citrončka.

Leto 1892.

17. januarja je imel svojo novo mašo preč. p. Jeronim Knoblehar, Novomeščan.

V februarju je jako razsajala „influenca“.

Dne 3. marca je umrl kanonik Andrej Škrabec, star 79 let, po dolgem bolehanju.

Dne 29. junija je bila birma v Novem mestu.

4. julija je skušal petošolec Murgelj rešiti svojega tovariša, ki se je že potapljaj, je pa sam vtonil v Krki.

Vpeljali so nov denar krono.

Dne 29. septembra so začeli graditi dolenjsko železnico iz Ljubljane do Straže. Govor je imel poslanec Šuklje. Po govoru je prošt Urh blagoslovil prostor novomeške postaje, pri katerem so krasno peli 126. psalm pater Otokar Aleš, p. Gothard, franciškana, mestni vikarij, prečinski kaplan Indof in kapiteljski organist Hladnik. Med zahvalno pesmijo je sviral mestna godba, nato so pa pevc „Dolenjskega pevskega društva“ zapeli Jenkovo „Molitev“. Potem se je začelo zasajevanje lopate. Prvi je zasadil lopato okrajni glavar; s slovenskimi besedami je začel, z nemškimi končal. Drugi je zasadil lopato mestni župan itd. Na koncu slovesnosti so zapeli: „Lepa naša domovina“. (Kron. IV. 221.)

To leto je bila razstava živine.

Prvi sneg je šel dne 21. oktobra. Zima zgodnja in huda.

stranka, stranka kapitalistov, ker ima med svojimi pristaši tudi par bogatih mož. Seveda, ko smo mu povedali, da je med socialisti tudi precej premožnih, da je voditelj nemških socialistov demokratov Adler celo milijonar, ni hotel o tem nič slišati in nič verjeti. Potem seveda ni smel izpustiti tudi tega, da so duhovniki agitirali za vojno posojilo, dali zvonove za vojno itd. Res je kaj čudna ljubezen teh naših socialistov do zvonov, kjer le morejo, jih jemljejo v besedo in vendar vemo vsi, da take vrste ljudje niso ne preje in ne sedaj nič kaj radi poslušali zvonove, kadar so vabili k službi božji. Morda si to ljubezen do zvonov razlagamo na ta način, ker se socialisti res vneto branijo proti vsakemu, ki trdi, da je njihova stranka protikatališka. Tudi če namignemo na ruske boljševice in ogrske komuniste, ki so z našimi socialisti iste „glihe“, nočejo nič slišati, da bi tudi oni vrgli Boga iz šol in družin na cesto, kot so to storili ruski in ogrski socialisti. Saj g. Pirnar se je proti temu odločno branil. O mi pa dobro vemo, zakaj ti možje na šodih, zlasti kmečkih, povdarjajo svojo vernost. So pač še premajhni in preslabi in tudi dobro vedo, da med našim vernim kmečkim ljudstvom ne bodo mogli pridobiti pristašev, če se že sedaj pokažejo brezverne. Tako socialistični agitator ni mogel nikjer popolnoma do sape priti, tudi v tem ne, češ socialisti so bili vedno proti vojski in vendar vidimo, da sedaj, ko je svetovne vojske vendar enkrat konec, nam spet grozi vojska in sicer od „antimilitaristov“ - socialistov - boljševice. Pokazal je končno, ko z besedo ni več šlo, svoje žuljave, zamažane roke, češ te pogledajte, kako si služijo svoj kruh — o drugih, ki nimajo žuljavih rok, si seveda misli, da so sami lenuhi — in neka ženica mu je hudomušno svetovala, naj pride jutri k njej pomagat vinograd kopat, ker je tako krepak delavec.

Po tem brezplodnem izvajanju socialističnega govora sploh ni imel, ker smo ga za vsakimi tremi stavki prijeli za besedo — je g. Pirnar iz Ljubljane predlagal zborovalcem sledeče resolucije, ki so bile vse enoglasno sprejete:

1. Zborovalci današnjega shoda zahtevajo, naj država štiti vrednost papirnatega denarja in vojnih posojil, da ne bodo revnejši kmečki in delavski sloji preveč trpeli, zato naj pa se primerno obdavčijo vojni dobičkarji.

2. S. L. S. se bo potegovala vedno zato, naj se število vojaštva kar najbolj omeji in da imajo pravico odločevanja o vojni in miru izključno le od ljudstva izvoljeni zastopniki.

3. S. L. S. se bo potegovala dalje zato, naj se upoštevajo izjemne razmere slovenskih poljedelskih krajev in da naj se zlasti v prvih letih gleda na to, da ne bodo naši kmetovalci vsled združitve z rodovitnejšimi kraji uničeni.

4. Zbor soglasno odobruje, da se v okviru S. L. S. v obrambo stanovsko političnih interesov za kmečki stan osnuje jugoslovanska Kmečka zveza in vabi radi tega vse stanovske tovariše našega okoliša, naj pristopijo k Kmečki zvezi za okraj Stopiče-Podgrad.

Ko je gosp. govornik izjavil, naj se oglase tisti, ki niso za te resolucije, so tudi navzoči socialisti trdovratno molčali. Domači g. župnik se je g. govorniku zahvalil za njegov trud in njegova lepa izvajanja, in zborovalci so se med odobravanjem in pritrditvijo razšli, ne meneč se za socialiste in njihove nasvete ter s tem pokazali, da hočejo prejkoslej trdno stati pod zastavo S. L. S.

Doneski k vremenoslovju Bele Krajine.

(10)

J. Šašelj.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

Mesec februar je bil s prav malimi izjemami izredno lep, večinoma prav topel in jako ugoden. Bil je bolj podoben marcu

ali aprilu, kakor februarju. Večkrat je še maja grje vreme. Le 3. smo imeli prav čudno vreme. Po noči je prav hudo jug vlekel in je bilo za njim prav gorko. Zjutraj smo imeli 8 C toplino. Dopoldan je nekoliko deževalo, a opoldan pa prav hudo. Popoldan je bilo nekaj časa lepo. Okrog 3. ure pa je potegnila burja in je nastal prav hud vihar, ki je naredil precej škode na slamanatih strehah. Vmes je grmelo, potem pa je začela padati solika, za njo pa sneg, ki je zapal kmalo dobro debel, čez ped visoko, ki je pa do 10. popolnoma izginil. Toplomer je bil ves mesec zjutraj ob 7. samo 6 dni pod ničlo in sicer prvi teden v mesecu, ko smo imeli nekoliko zime. Druge dni pa je bilo prav gorko, da smo imeli večkrat zjutraj po 8 do 10 C, popoldne v senci pa do 12 C gorkote ali še čez. Včasih je bilo popoldne kar vroče, kakor o kresu. Vsled nenavadne gorkote vzbudila se je tudi narava. 13. smo videli metulje citrončke. Sredi meseca so cvetele tudi že različne cvetlice, kakor marjetice, trobenčice, zvonček, teloh, jeternik idr., v drugi polovici pa še spomladanski žafran, lapuh, vijolice itd. Koncem meseca je bil že močno razvit in že nekoliko zelen bezeg, tudi gaber in črešnje so imele že močno napeto popje. Ljudje so pridno delali v vinogradih. Nekateri so že obrezali, drugi stavili, zopet drugi rigoljali. Po njivah pa so orali, sejali že korenje.

Tudi marec je bil po večini prav lep, nenavadno gorak in ugoden, pa tudi precej moker, ker je večkrat deževalo, kakih 10 dni, posebno po noči. Večkrat smo imeli prav krasne, solne dni. Izredno lepe in vroče dni smo imeli od 26. do 31. Ker je bil ves mesec tako ugoden, bila je vegetacija za kake 3 do 4 tedne pred drugimi leti. 12. so cvetele že breskve v Mali Plešivici, na Preložniku pa miraboline. 23. so cvetele cibore in belice (slive), zelen je bil že gaber. 25. so cvetele mudače, črešnje, rane hruške, 31. pa že slive (češplje). Tudi orehi so bili že močno razviti. Tudi trta je imela že napete popke, posebno izabela in untus. V drugi polovici meseca jih je že več posadilo krompir. Na župniškem vrtu smo imeli koncem meseca že salato za jed.

Nasprotno pa je bil april z malimi izjemami prav grd in večinoma hladen, ker je držala navadno burja, in prav moker, ker je večkrat deževalo. Že začel je prav slabo. 1. in 2. smo imeli prav grdo, deževno in mrzlo vreme. 4. in 5. je bil toplomer zjutraj na ničli. Imeli smo led na vodi. Mraz je bil posmodil orehe, belice (slive) in cibore. Od 5. do 9. pa smo imeli pet prav krasnih in gorkih dni. Vsled vročine v teh dneh je že skoraj vse drevje ozelenelo in se tudi sadje ranjših vrst razcvetelo, kar ga ni bilo že preje v cvetju. 9. po noči pa je nastal okrog 11. ure silen vihar z burjo in je začelo snežiti in je snežilo do jutra. 12. pa je dopoldne deževalo, popoldne pa par ur hudo snežilo. Zvečer pa se je ujasnilo in 13. smo imeli hud mraz, ki je uničil vse sadje, kar ga je že cvetelo, posebno slive, ki so kazale prav obilo sadu, mudače, pa tudi trtje, ki je bilo že močno odgnalo, ker je bilo vsled dežja in snega vse mokro. Toplomer je kazal 1 C. Take zime nismo imeli preje od 18. februarja. 14. pa smo imeli zopet 1-5 C. Mraz je posmodil nekoliko celo list ali perje po nekaterem sadnem in drugem drevju, naprimer bruskah, lipah, mladih hrastih idr. Zatem pa smo imeli do konca meseca večinoma prav grdo vreme, skoraj vedno oblačno in prav hladno, ker je vlekla več dni hudo burja in je obilo deževalo. Ljudje niso mogli skoraj ves mesec nič delati. To mrzlo in mokro vreme pa je bilo dobro edinole za brošče — bilo je namreč broščevo leto — ki so se bili vsled nenavadno ugodnega vremena rano pojavili, pa sta jih potem mraz in deževje veliko uničila. Mraz 13. in 14. aprila pa ni naredil samo pri nas in v Beli Krajini sploh silno škodo na sadju in vinogradih, ampak tudi po drugem Dolenjskem in drugih krajih, kakor so poročali časopisi.

Zahvala.

Za vse mnogobrojne izraze iskrenega sočutja ob prebitki izgubi našega predobrega soproga, očeta, star. očeta, tasta, strica in svaka, gospoda

Julija Bučar-ja

dež. sod. svetnika

izrekamo vsem svojo najpriskrnejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo mil. g. proštu dr. Elbertu, prečastiti duhovščini in preč. gg. Usmiljenim bratom, predvsem g. P. priorju in g. Fr. Ksaverju za njih požrtvovalno postrežbo v bolezni in ljubeznjivo naklonjenost, g. dr. Cholewi za vestno zdravljenje, darovateljem vencev, gg. pevcem za krasno petje, cenjenemu uradništvu in vsem prijateljem in znancem, ki so blagega ranjkega spremili k zadnjemu počitku.

Novo mesto, dne 8. aprila 1919.

Žalujoči ostali.

Zahvala.

Za obilne dokaze sočutja povodom nenadne smrti naše, nad vse ljubljene predobre in skrbne matere oziroma sestre in tete

MARIJE KOVAČIČ roj. DULAR

posestnice v Cegelnici, občina Prečna pri Novem mestu

izrekamo vsem našo najiskrnejšo zahvalo. Posebno se najpriskrnejše zahvaljujemo prečastitima duhovnikoma in gospodu nadučitelju iz Prečne in vsem sorodnikom, našim dobrim sosedom, prijateljem in znancem za tako obilno in častno spremstvo naše drage pokojnice na njeni zadnji poti. — Vsem, vsem Bog obilo poplačaj!

Žalujoči otroci.

Razvedrilo.

Pijančev izgovor. Žena: „Celi dan sedi v gostilni in piješ! Ali te ni nič sram?“ — Mož: „Mene ne, ampak nosu je sram; zato je tako rdeč!“

Tiralica. „Kdor ujame tatu Uzmoviča, dobi sto kron nagrade. Posebni znak: ima mrzle noge.“

Znamenje časa. A: „Ali se morete preživljati v našem majhnem mestu s prodajo šivalnih strojev?“ — B: „Lahko — sem namreč tudi krojač za ženske obleke.“

Ugovor. Policijski komisar: „To je vendar čudno! Šest in dvajset let ste že stara, pa se daste prvemu, ki vam zakon obljubi, ogoljufati za svoje pribranke!“ — Služkinja: „O, prosim, gospod komisar... ta je bil že deveti!“

Dober svet. Ropar: „Jaz vam vzamem samo denar in druge vrednosti. Če bote pa na pomoč klicali, bo prišel moj tovariš, ki je tukaj blizu in ta vam vzame še hlače in čevlje!“

V višji dekliški šoli. Profesor pripoveduje učencam, kako so Rimci uropali Sabinke in pristavi: „Vidite, da so se Rimci siloma polastili Sabink. Zakaj niso dali ženitbenih ponudb v časopis?“ — Ani: „Bi se jih bilo preveč oglasilo!“

Nepotrebna skrb. Gospodar dekl: „Ali si že slišala? Naš Miha je dobil srebrno svetinjo, ker je petnajst Lahov ujel.“ — Dekla: „Za božji čas, kam bomo pa z njimi, če bo vse domov pripeljal?“

Posledica neprevidnosti. Jožek: „Teta je pravila, da ni davno, kar je v nekem svinjaku ogenj nastal. Kako je to mogoče?“ — Mati: „Veš Jožek, najbrže so se packi z žveplenkami igrali ali pa so smotke kadili.“

Gliha z gliho. Slušatelj medicine si da pri zobozdravniku zob izdreti. Ko je to mučno delo pri kraju, dijak vstane in ponudi zobozdravniku stol, rekoč: „Prosim, sedite!“ — „Čemu?“ — se začudi zobozdravnik. „Jaz vam bom tudi en zob izruval — denarja namreč nimam, da bi vam plačal.“

Viničarja

se išče za vinograd pri Ozlju.

Plača 50 kron in 50 kg koruze mesečno. Čedno stanovanje, kos zemljišča, hlev itd. Ponudbe na upravo Dol. Novic „Viničar Svetice“.

Tvrka E. GUŠTIN v Metliki - dobavlja poljedelske stroje vseh vrst. — Zahtevajte cenik!

Steklo se dobi pri Matko Maloviču, mizarju v Novem mestu, in se vpostavlja v okvirje (okna). Ob enem se priporoča za naročila mizarske stroke vseh del.

Nekaj zemlje

že preorane, pripravne za saditev krompirja, koruze itd., se da v najem v državni trtnici v Bršlinu. Bližje pogoje se izve pri vinarškem nadzorstvu v Bršlinu.

Kino Jugoslavija

v Novem mestu uprizori v soboto, dne 12. in nedeljo, dne 13. aprila predstavo z govorečimi podobami. Program se oba dni menja. Vstopnice za soboto in nedeljo se dobivajo v soboto pri kino-blagajni od 10. do 12. ure dopoldne.

Prodajalka večja mešane stroke, dobra računarica, želi premeniti službo, najraje v mesto, pa tudi na deželo. Naslov pove uprava lista pod znamko „Vestna“.

Sadjevec, vino in kisló vodo razpošilja A. OSET - p. Guštanj.

Dober ribič dobi dobro službo. Natančneje pri županstvu Šmihel-Stopiče.

„Cirkus Wolfsohn“

Dne 3. in 4. maja uprizori se v kinu „Jugoslavija“ „Cirkus Wolfsohn“, drama v 6. dejanjih, ki presega „ukletega Holandca“ v vsakem oziru, bodisi po nenavadno bogati vsebini, ali po svoji umetniški dovršenosti. „Cirkus Wolfsohn“ je neoporečno najslavnejši izdelek filmske umetnosti. Predstave se vršijo v soboto, dne 3. maja ob 7. uri in 9-30 zvečer. V nedeljo pa ob 2. uri, 4-30, 7. in 9-30 zvečer. Vsakdo, ki si hoče zagotoviti sedež, se naproša, naj se blagovoli že sedaj vpisati pri kino-blagajni in določiti si predstavo, ker se vspešna igra nepreklicno samo ta dva dni.

Gumi za cepljenje trt

se dobi pri tvrdki

FRANC KENDA

- - Novo mesto - -

Naročila sprejema do 30. aprila t. l.

Pletilka na stroj

sprejema pletenje novih in podpletenje starih nogovic vsake velikosti in izvršuje točno po naročilu.

E. Č. v hiši št. 62 - Novo mesto.

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto 10 K., za pol leta 5 K. Naročnina : : za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 12.— K., za Ameriko 14.— K. : : List in oglasi se plačujejo naprej. : :

Vse dopise, naročnino in oznanila : : sprejema tiskarna J. Krajec nasl. : :

Upanja polno alelujo!

V božični čestitki smo želeli vsem sinovom in hčerkam mlade Jugoslavije bratskega miru in odkritosrčne ljubezni. Veselega božičnega razpoloženja nam takrat ni bilo treba voščiti, saj so bili zadnji božični prazniki za vsakega zavednega Jugoslavana prvokrat res božični, ko smo vsi srečni in razigrani vriskali ob zibelki Jugoslavije in prvič občutili, kako sladko je živeti brez verig suženjstva, v katere so nas kovali tujci v našem narodno-adventnem času.

Velikonočna pesem nam žal ne bo šla tako iz srca kot zadnjič božična. Glasila se bo zmagovalna aleluja, pa pri nas bo čutilo vse, da za Jugoslovane še ni konec trpljenja, nasprotno, da ravno sedaj kujejo naši sovražniki zvite naklepe, kako bi nam podaljšali postni čas, kako nam pripravili črni dan, veliki petek. Nastavljajo nam umetne mreže in pasti, porabijo vsak še tako nedolžen dogodek, da bi nas postavili pred sodni stol mogočnikov v Parizu, kjer sede tožniki in sodniki pri isti mizi. Rožljajo z mečem, žvenketajo s srebrniki, iščejo judežev, ki naj bi povzročili nemire, upore, bratomor med nami...

Pa ne gre in ne gre! Krog nas divjajo viharji, teče kri po mestnih ulicah, pri nas pa sta mir in edinost. So sicer med nami še vedno ljudje, ki plakajo za Herodom in Pilatom, a ti pomenijo toliko kot kapljica vode v morje.

Rim, Rim! Le išči judežev med nami, napolnjuj svoje podzemeljske ječe z našimi mučeniki, vlačijo jih v Sicilijo in Tripolis, a vedi, da bo prišla njih kri na-te in na tvoje otroke! In naj nam pripravi veliki zbor v Parizu res veliki petek, naj nas oropa naših ljubkih Gorških brd in solnčne Gorice, našega Trsta in naše Istre, naj odtrga od nas tudi Reko in Dalmacijo, zasede srce Slovenije, belo Ljubljano, proda tudi Gosposvetsko polje — naš narod bo zaplakal, zatrepetal, umiral, pa nikdar, nikdar umrl.

Mati bo pripovedovala dojenčku v naročju, učitelj učencu v šoli, o naših bratih v sužnosti, o našem Primorju, naši Adriji... Bičajte nas, križajte nas,

mi bomo prestali tudi veliki petek s trdnim zaupanjem, da pride tudi za nas, če ne letos, pa čez leto in dan ura vstajenja, naša velika noč! Postavite še tako številno in močno stražo na naš grob, vendar ne bo mogla nikdar zadušiti in preprečiti naše velike misli, naše svete prisege, prej ali slej vstati iz groba ter osvoboditi naše brate, naše kraje... Velike, pravične ideje gredo preko državnih mej, preko topov in pušk!

Jugoslovani! Letošnja Velika noč naj budi v nas neomajeno upanje! Naše misli naj bodo te dni pri Njem, ki je zapuščen od svojih udanih, zasramovan od svojih morilcev, visel na križu in — umiral. Sovražniki so vriskali zmage pijani, pa že pri izvršitvi te grozne, krivične sodbe, ko je otemnelo solnce, ko se je tresla zemlja in so pokale skale, jih je postalo — strah! Na grob so postavili stražo. Pa vse zaman! Vstal je, vstal iz groba v vsem svojem veličastvu, v krasoti jutranje zarje velikonočne nedelje. On, v čegar so stavili in še stavijo milijoni in milijoni vse svoje upanje...

Misel na to nam more in mora vzbuditi upanja ob letošnji Veliki noči. Upanja polno alelujo vam, bratje, onkraj mej naše Jugoslavije! Pride dan vstajenja! Nikdar, nikdar vas ne zabimo! Upanja polno Veliko noč vsem bratom iz Primorja, ki se še ne morejo vrniti v rodni kraj! Upanja se hočemo vsi nasrkati pri od smrti vstalem Zveličarju, upanja v srečno bodočnost, ki mora priti, ako bomo storili svojo narodno dolžnost in ostali zvesti veliki misli našega nesmrtnega Kreka! Neomajeno zaupanje naj bodo naši letošnji piruhi!

Veščasško mnenje o progi Črnomelj-Ogulin.

Povodom članka: „Pomen železniške zveze Črnomelj-Vinica-Bosiljevo-Ogulin“, objavljenega v št. 15. d. 10. marca 1919, smo prejeli nastopno mnenje cenjenega veščaka-inženirja, ki ga objavljamo v prevdarek poklicanim činiteljem — posebno na Dolenjskem. Uredn. — Inženir piše: Tega dela sem se takoj polotil in to tem bolj, ker gre tu za koristi Belokranjcev, in še bolj pa, kar gre tu zares za edino

prometno železno cesto, ki bi prišla kot zvezna proga Slovenije z Dalmacijo resno v poštev.

Sicer je danes Slovenska že spojena z Ogulinom, toda le po velikih ovinkih čez Karlovec, in je vsled tega proga predolga. Še manj pomena imajo vse one fantastične proge, ki imajo izhod iz Kočevja, za katere se je v zadnjem času neki rojak iz ribniško-kočevskega okraja precej na visoko v „Slov. Narodn.“ navduševal.

Verujem, da so imenovani tozadevni članki zbudili marsikako nepotrebno razburjenje in to morda le, ker večina ne ve, da isti članki ne basirajo na nikakšni tehnički podlagi in da njih avtor nima o trasiranju železnice niti najmanjšega pojma. Mislim, da bi bilo odveč, o imenovani progi preko Kočevja na Ogulin, izgubljati mnogo besed, zato vam kar na kratko povem, ne delajte si vsled onih objavljenih člankov prav nobenih skrbi.

Na vsak način bo potrebno, in sicer takoj, ko bo liška železnica dovršena, spojit Slovenijo z Ogulinom, in to le z direktno in posebno progo, ki ne bo upotrebljevala absolutno nič današnje, itak že dovolj obremenjeno glavno progo Reka-Karlovec. Kot taka pride seveda samo ona proga iz Črnomlja preko Vinice v poštev.

To progo sem preštudiral, kolikor je bilo pač mogoče, po špecijalki 1:75.000 in morem priznati, da bi se dala krasno izpeljati mimo Butoraja in Česnjeveca direktno v ravni črti na Vinico in preko Kolpe na Bosiljevo, ves čas skoro vodoravno. Od Bosiljevega dalje proti Ponikvam, Popovemu selu se proga vzpenja z maksimalno 12 pro mille do predora pri Ogulinu in od tod z malim padcem od 5 do 10 pro mille bi dosegla Ogulin.

Razun mostičev čez Lahinjo in Kolpo oziroma predora pri Ogulinu ni nikakih večjih tehničkih objektov.

Postaje bi dobile vasi: Česnjevec, Vinica, Bosiljevo, Ponikve, Popovoselo. V Vinici oziroma v Bosiljevu bi prišla vodoravna postaja, kjer so za to tudi vse možnosti dane.

Mostovi čez Lahinjo oziroma Kolpo so lahko izvedljivi in ni pričakovati nikakih tehničkih težkoč.

Predor pri Ogulinu je za glavno progo neizogibljiv in bi bil dolg 1½ do 2 km. Točno dolžino ni mogoče po špecijalki

1:75.000 konstatirati; zato je treba natančnejih kart 1:25.000, katerih pa danes ni mogoče dobiti, oziroma direktnih študij v naravi.

Cela proga Črnomelj-Ogulin bi bila dolga potemtakem 41 oziroma 42 km; progina dolžina odvisi od dolžine ogulinskega predora.

Najkrajša železniška črta torej iz Črnomlja na Ogulin bi znašala 41 km z 2 km dolgim predorom pri Ogulinu.

Največja strmina (napetost) znaša 12 pro mille. Po vsem tem je razvidno, da so dani vsi pogoji za gradnjo prvovrstne glavne proge.

Imenovana spojitev belokranjske železnice z liško in sicer iz Črnomlja preko Vinice z Ogulinom bi vzpostavila novo zvezo med Slovenijo in Dalmacijo.

Železniška cesta: Grosuplje-Črnomelj-Vinica-Ogulin bi znašala 134 kilometrov; Grosuplje-Metlika-Karlovec je dolga 197 km; Grosuplje-Kočevje-Kam. Moravice bi bila dolga 132 km.

Lahko torej rečem, da je predlagana proga kot železniška zvezna glavna proga z Dalmacijo najkrajša, iz praktično-tehničkih in prometnih razlogov edino priporočljiva; in ker je od vseh obstoječih dolenjskih železnice edino proga: Grosuplje-Novomesto-Črnomelj že za glavno progo zgrajena, torej edina, za glavno progo sposobna, smem vsled tega imenovati predlagano progo tudi iz narodno-gospodarskega stališča kot najugodnejšo varianto.

Naše vinogradništvo.

II.

Če pa tudi v gospodarstvu na Dolenjskem ni vse tako kot bi bilo želeto, ni vzroka iskati le v vinogradništvu, temveč marsikje drugje. Pred vsem se naj pomisli, da se je pod prejšnjo vlado in prejšnjimi razmerami Dolenjska od strani merodajnih činiteljev sistematično zanemarjala. Še-le pred 26 leti je dobil majhen del Dolenjske svojo prvo železnico in Belokrajina še-le tik pred vojsko prvo železniško zvezo z ostalim svetom. Veliko rodovitno krško polje z ogromnimi gozdi v Gorjancih s krasnimi vinogradi, z bogato prasičjerejo itd. še danes nima od Novega mesta do Krškega ali do Brežic nobene železnice, da niti poštene poštne zveze! Mnogo na-

Zgodovina frančiškanskega samostana in cerkve v Novem mestu.

Sestavil P. Alfonz Furlan.

Dne 28. decembra je umrla g. Elizabeta Hočevar, soproga najbogatejšega meščana. (Kron. IV. 204.)

Leto 1889.

V decembru 1888. in v januarju so razsajale kože po vsem Dolenjskem; pobirala je večinoma otroke, pa tudi odraslim ni prizanašala.

Dne 25. februarja je umrl v mestu vpo-kojeni prečinski župnik Janez Bačnik; prenesli so ga v Prečino.

Dne 17. marca je pogorela Andretova hiša v Kandiji.

8., 9. in 10. junija so imeli sokoli slovesnost blagoslovljenja nove zastave; sv. mašo je imel kanonik Hočevar na Glavnem trgu.

Velike nevihte so razsajale dne 23. in 24. julija po vsem Slovenskem Krka je jako narasla.

Dne 29. septembra je imel svojo novo mašo v kapiteljski cerkvi preč. pater Metod Misič, kapucinskega reda. Pridigal je dr. Josip Marinko. (Kron. IV. 207.)

Leto 1890.

V Novo mesto je prišel novi okrajni glavar vitez Friderik Schwarz. Na Dolenjskem in tudi v Novem mestu je bila to leto velika beda, morda take še ni bilo nikdar v mestu, piše kronist. (IV. 210.)

Zgodnja pomlad. Zaradi dobrcev je bila deška ljudska šola zaprta od 9. do 23. aprila.

16. junija je umrl p. Regalat Stamcer. Rojen je bil na Mirni dne 27. oktobra 1821.; obiskoval je tukajšino gimnazijo. V frančiškanski red je stopil leta 1843., v mašnika je bil posvečen l. 1844. Ko je izvršil vseučilišče v Inomestu, so ga poslali na pazinsko gimnazijo, leta 1859. pa na novomeško, kjer je bil jako spreten in ljubeznjiv učitelj; nekaj let potem, ko je postala gimnazija državna, je izstopil iz te službe. Rajni je bil jako zgleden redovnik in mož po volji božji.

29. julija je imel v šmihelski cerkvi svojo novo mašo p. Gavidjov Zega.

To leto je postal gvardijan p. Florentin Hrovat. Sem sta bila prestavljena p. Erenfrid Zupet in p. Efrem Turk.

Začeli so delati novo cesto na postajo poleg Krke.

Dne 29. oktobra je bil slovesno odlikovan p. Ladislav Hrovat z zlatim križcem za zasluge.

Jesen je bila lepa. Vino izvrstno, a malo. 25. oktobra je padala gosta toča. Po noči 27. in 28. oktobra je padlo veliko snega, ki je polomil sadno drevje.

Leto 1891.

Velik mraz in sneg. Pravo hroščevno leto. Živinska kuga na gobcu in parkljih po Dolenjskem.

Dne 23. avgusta je potolkla toča poljske prideleke, ajdo in tudi vinograde na Trški gori.

Dne 29. oktobra je obiskal samostan škof Vrtin, nekdanji učenec te gimnazije; 30. t. m. je imel gimnazijsko sv. mašo v samostanski cerkvi.

Okrajni glavar vitez Schwarz je bil prestavljen v Pazin. Na njegovo mesto je prišel Oton vitez Fränzl pl. Vesteneck.

V novembru in decembru so bosi pastirji pasli svoje črede. V decembru so že cvetele trobentice in 30. decembra so videli metulja citrončka.

Leto 1892.

17. januarja je imel svojo novo mašo preč. p. Jeronim Knoblar, Novomeščan.

V februarju je jako razsajala „influenca“.

Dne 3. marca je umrl kanonik Andrej Škrabec, star 79 let, po dolgem bolehanju.

Dne 29. junija je bila birma v Novem mestu.

4. julija je skušal petošolec Murgelj rešiti svojega tovariša, ki se je že potapljaj, je pa sam vtonil v Krki.

Vpeljali so nov denar krono.

Dne 29. septembra so začeli graditi dolenjsko železnico iz Ljubljane do Straže. Govor je imel poslanec Šuklje. Po govoru je prošt Urh blagoslovil prostor novomeške postaje, pri katerem so krasno peli 126. psalm pater Otokar Aleš, p. Gothard, frančiškana, mestni vikarij, prečinski kaplan Indof in kapiteljski organist Hladnik. Med zahvalno pesmijo je svirala mestna godba, nato so pa pevci „Dolenjskega pevskega društva“ zapeli Jenkovo „Molitev“. Potem se je začelo zasajevanje lopate. Prvi je zasadil lopato okrajni glavar; s slovenskimi besedami je začel, z nemškimi končal. Drugi je zasadil lopato mestni župan itd. Na koncu slovesnosti so zapeli: „Lepa naša domovina“. (Kron. IV. 221.)

To leto je bila razstava živine.

Prvi sneg je šel dne 21. oktobra. Zima zgodnja in huda.

ravnih sil leži neizkoriščenih. Kdor je na primer videl neizkoriščene vodne moči na gornji Krki, tega, ako ima sploh kaj smisla za napredek, more srce boleti, da leže ti zakladi neizkoriščeni. Enako na Kolpi. Kakšna industrija bi nastala pod takimi razmerami drugod, n. pr. na Češkem. Tukaj pa je še tisto malo, kar je tu nekdanje bilo, vsled malobrižnosti odločilnih krogov moralo propasti.

Dolenjski kmet, vsaj večji posestnik, bi se moral v svojem kmetijstvu bolj specializirati in bolj posluževati strojev. Zdaj je njiva dolenjskega kmeta včasih pravi pravcati botanični vrt, na katerem najdeš najrazličnejše kmetijske kulturne rastline. Morda je to bilo v vojski prav, da je vsak posameznik pridelal vse, kar je rabil za hišo sam na svoji zemlji, a po vojski gotovo ne bo prav hodilo. Obilo sadežev na eni njivi skoraj izključno rabo kmetijskih strojev, ročno delo je pa predrago in prezamudno. Zemljo bo treba intenzivneje obdelovati in pri tem vporabljati kar največ mogoče strojev. Zemljo je treba tudi bolj gnojiti. Tovarno za umetna gnojila ustanoviti bi bil že zadnji čas. To in druge okoliščine so krive zastajanja Dolenjske v gospodarskem napredku.

Vinogradništvo se dobro sklada z živino in prašičerejo in ti dve kmetijski panogi imate na Dolenjskem gotovo lepo prihodnost. Z dobrim, vzglednim gospodarjenjem in z marljivim kmetijskim poukom je treba posestnikom pokazati pravo pot, kje in kako se je stvari lotiti. Kdor se pa tega loti, mora kmetijske razmere v vinorodnih krajih temeljito poznati, od zelene mize ukrepe delati in zabavljati ne izda nič.

Vinogradništvo se pogostoma spravlja tudi v zvezo s pijančevanjem in nemoralnim življenjem. Res je, da dela prilika tatu. K pijančevanju nagnjen človek bo prej podlegel, če bo imel priliko piti. Nasprotno pa je znano, da si, kdor je k temu nagnjen, tudi že priliko poišče. Živim 24 let med dolenjskimi vinogradniki in nisem našel tukaj več pijančevanja kot v nevinorodnih krajih dežele. O Vipavcih, ki so znani po svoji treznosti, pa še ne govorim. Med vojsko in tudi po njej se pa vidi dosti več pijanih ljudi v nevinorodnih krajih, zlasti v Ljubljani, kot pa na Dolenjskem. Zakaj? Vinogradnik je štedljiv in če more svoj pridelek ugodno prodati, ga ne trati. Že davno pred vojsko sem imel priliko povdarjati načelo, da je treba skrbeti za to, da vinogradnik vino lahko in dobro proda, s čemur se bo najhitreje zatrlo pijančevanje. Da je to načelo bilo pravo, se je zlasti izkazalo med vojsko. Misel, da se z razširjanjem splošnega abstinencnega gibanja to razvado lahko odpravi, ni srečna. Kdor pozna človeško naravo, ve, da popolne abstinence pri kmetu ne bode nikoli dosegel. Današnji čas zahteva nekaj razvedrila. Po težkem, trudapolnem delu kozarec osvežujoče pi-

jače, še bolj pa lastnega pridelka, razvedri truda in skrbi polno lice in da veselje do novega dela. Popolne vzdržnosti tedaj ne bomo dosegli, pač pa lahko zmernost, kar želi iskreno vsak prijatelj ljudstva. Zmernost v zavživanju opojnih pijač bomo pa dosegli pred vsem s tem, da dvignemo inteligenco našega ljudstva.

Ako ne bi bilo na Dolenjskem vina, pomagali bi si ljudje drugače. Mesto domačega vina, pili bi tuje pivo ali pa celo otrovno žganje — ali špirit. Vsaj ni brez pijače danes dobiti ne hlapca, ne delavca. Živo mi je v spominu ostal prizor, ki sem ga doživel pred nekaj leti v Lepi, prebujeni vasi na Dolenjskem. Na svojem potovanju prišel sem popoldne k trgovcu, vnetemu vinogradniku in posestniku. Sedim v prodajalni in vidim, da prihajajo otroci iz šole, vsak z majhno steklenico v trgovino. Trgovca jim natoči svetke tekočine, ki sem jo imel za očetno esenco, otroci plačujejo in odhajajo. Konečno me je le osupnilo, da se toliko te tekočine prodaja in vprašam trgovca, čemu rabijo ljudje toliko esenca. „Sram me je povedati, gospod nadzornik,“ pravi trgovec, „ta tekočina ni esenca, ampak špirit. Ker so ljudem trte opešale in nimajo vina, pijejo z vodo pomešan špirit!“

Tako delajo tudi baje na Gorenjskem. Ali je špirit za ljudsko zdravje boljši, nego kapljica dobrega domačega vina ali petijota? Gotovo ne, kajti največji strup za dušo in telo je ta nezdrava pijača.

Konečno pa še nekaj o morali, ki se tudi rada spravlja v zvezo z vinogradništvom. Živim dolgo med tukajšnjim ljudstvom, prepotujem letno skoraj vso vinorodno deželo, a da bi bila morala v vinorodnih krajih slabša kot drugje, nisem opazil. Sloveče rahla je na pr. morala v nemškem delu Koroške. Ali so tam vinogradi? Rahla je tudi morala v industrijskih krajih, velikih mestih, sploh tam, kjer živi veliko ljudi skupaj, a v vinorodnih krajih pri nas nikakor tega ni. Statistika, ki jo imamo na razpolago, nas o tem lahko prepriča.

Iz tega toraj razvidimo, da ni vinogradništvo niti našemu narodnemu, niti gospodarskemu razvoju na škodo, nasprotno pa, da mu lahko donša in mora donšati obilo koristi.

Da se to zgodi, je treba vinogradništvo po naslednjih načelih urediti in pospeševati:

1. Vinogradništvo kaže gojiti le tam, kjer so za to prikladne razmere, toraj v krajih s prikladnim podnebjem in z ugodnimi legami. Siliti vinogradništvo v neprikladne kraje bi bil velik pogrešek.

2. Vsak vinogradnik imej načelo, „malo, a dobro,“ to je: obdelaj raj malo vinograda, a tega dobro goji, pa ti bo prinesel več koristi kot velik vinograd, ki ga moraš znati zanemarjati.

3. Z vso močjo je delovati na povzdigo kletarstva in vinskega izvoza. V

to svrhu bi bilo pred vsem pospeševati pouk v kletarstvu, zboljševanje kleti in razvoj zadrug.

Za ustanovo skupnih zadrugnih kleti in za nabavo kletnega inventarja bi mogla zadrugam priskočiti na pomoč vlada z brezobrestnimi posojili. Ogrska vlada je v to svrhu z najboljšim uspehom izdala svoječasno milijone. Dobro urejene zadrugne pospešujejo ne samo vinski promet, ampak tudi umno kletarstvo. Prav klasičen dokaz za to imamo v vipavski dolini, kjer posluje izvrstno urejena vinarska zadruga (kmetijsko društvo v Vipavi).

Zadrugne posameznih, enakotežnih vinskih pokrajin naj bi se strnile v zveze. Deželna vinarska zadruga v Ljubljani bi imela biti ena taka zveza, ne pa vinotoč.

4. V svrhu organizacije in pospeševanja vinogradništva sploh, ustanoviti bi bilo po vzoru bivšega državnega avstrijskega vinarskega društva „vinarsko društvo za Slovenijo“, ki naj bi obsegalo vse slovenske vinorodne kraje in izdajati dobro urejeno, vinogradniško strokovno glasilo.

5. Iskati je s pomočjo vinskih razstav, reklam, osebnih intervencij, stik in zvezo z vinskimi odjemalci v severnih, slovanskih deželah.

Vsem vinogradnikom in vsem krogom, kojim je procvit vinogradništva na srcu, kličem: „Vzdramite se in delajte, dokler je čas!“

B. Skalicky.

Tiskovine in časopisi dražji!

Ker so se podražile vse tiskarske potrebščine, zlasti pa papir, in so tiskarne morale tudi osobju znatno povišati plače, so vse tiskarne v Sloveniji primorane od 14. t. m. naprej znatno povišati cene časopisom in vsem tiskovinam.

V Ljubljani, dne 12. aprila 1919. Za društvo lastnikov tiskarn v Sloveniji:

Anton Pesek l. r.,

tajnik.

K. Čec l. r.

predsednik.

Dopisi.

Iz Toplic. Članice Marijine družbe se tudi pri nas hvalevredno gibljejo. V marcu so priredile dvakrat lepo igro „Vestalka“, ki je obakrat izpadla v vseh ozirih izborna, ker so igralke izvršile svoje vloge z občudovanja vredno dovršenostjo. Želimo, da bi nas še večkrat razveselile s podobnimi igrami. Vsa čast režiserki in igralkam!

Iz Metlike. Dne 3. aprila t. l. se je vršila seja „Kmetske Zveze za črnomaljski okraj“ v Metliki. Na predlog načelnika g. Mihelčiča iz Lokvice so se sprejele sledeče resolucije: a) K. Z. za črnomaljski okraj odločno protestira proti pritisku na kmete od strani davčnih oblasti glede dohodnine ter se obrača na deželno vladu s prošnjo, da to prepreči, ker na ta način se hoče kmete naravnost uničiti; b) K. Z.

Leto 1893.

Huda zima, Krka primrznila, mraza — 19° R.

V mestu so ustanovili mestno hranilnico. Na Gorjancih je g. Schlesinger, sedaj Gorjany, posestnik Rupčvrha, napravil parno žago, ki je bila 14. januarja blagoslovljena.

Dne 26. februarja je utonil v Krki delavec Martin Stepišnik, dva so rešili.

Dne 31. maja se je sešla komisija, da se izjavi, je-li grad Neuhoft pripraven za bolnico. Nekateri meščani, piše kronist, so imeli pomisleke zoper naselitev na tem kraju, češ, da bi se po odpadkih bolnikov onesnažila Krka. Komisija je ovrgla vse pomisleke in vlada je dovolila usmiljenim bratom, da se smejo v Kandiji naseliti.

V juniju in juliju so bili požari od Grosuplja do Novega mesta; v Mirni peči je zgorel posestnik Bartelj, ko je reševal svojo družino.

Protí koncu julija je bila nenavadno velika povodenj.

Dne 6. avgusta je bil v Novem mestu katoliški shod na javnem prostoru pred vojašnico. Govorili so predsednik shoda Fr. Povše, poslanec, dr. V. Gregorič, V. Pfeifer, dr. Fr. Papež, topliški župnik Babnik, poslušavec je bilo do 4000 pogumnih mož.

18. septembra ob 1. uri popoldne je pobila toča novomeško okolico.

V Šmihelu so ustanovili prvo šolo leta 1864. s 4 klopmi za dečke in deklice. To leto so zgradili novo poslopje, ki stane 16 tisoč gld. in je bilo 18. oktobra slovesno blagoslovljeno.

V začetku novembra je razsajala v mestu bolezen davica.

V Žabji vasi sta zgoreli dve hiši.

Dne 18. novembra je umrl kanonik Vovk, goreč dušni pastir. Namesto v mir, je prosil kanonikat, ga dobil, a bolehal je še dalje; zadet od kapi je umrl v 74. letu svoje starosti.

8. decembra so slovesno blagoslovili novo bolnišnico usmiljenih bratov. Govor je imel kapiteljski vikar Benkovič o sv. Janezu od Boga in plodonosnem delovanju njegovega reda. Pri slovesni službi božji so bili navzoči zastopniki mestne in šmihelske občine, c. kr. uradov, p. provincijal in graški pripor usmiljenih bratov, domači pripor z dvema bratoma in drugi. Po službi božji je preč. g. prošt slovesno blagoslovil hišo, kapelo in vse posamezne prostore.

Od 18. do 26. novembra so vodili preč. gg. lazaristi sv. misijon v Šempetru. (Kron. stran 223.)

Leto 1894.

S 1. januarjem so otvorili novo bolnico v Kandiji. Oskrboval jo je p. Kajetan Popotnik, pripor s peterimi brati in z zdravnikom dr. Defranceschi, spretnim operaterjem.

Dne 8. februarja se je osnovalo v Novem mestu „slovensko katoliško politično društvo“ za novomeški, krški in črnomaljski okraj s sedežem v Novem mestu.

Meseca marca so ustanovili v mestu „hranilnico in posojilnico za Dolenjsko“.

Dne 7. aprila je šel kometejski vlak iz Ljubljane v Novo mesto in nazaj.

Dne 3. maja je umrl p. Florentin Hrovat. Rojen je bil 1. maja 1847. v Zg. Tuhinju; v red je stopil 31. avgusta 1865., v mašnika je bil posvečen leta 1870. Bil je vedno pri šoli, naj prej v Kamniku do l. 1875., potem v Novem mestu do smrti kot učitelj in od leta 1877. ravnatelj. Bil je izvrsten učitelj, priden pisatelj za mladino, za „Cvetje z vrta sv. Frančiška, za družbo sv. Mohorja. Spisal je zgodovino kranjskih mest, okrajno glavarstvo novomeško, prestavil je več povesti „Krištofa Schmidta“. Kolikor je vtegnil, je pomagal v dušnem pastirstvu. Bil je mirnega značaja, potrpežljiv in ljubeznjiv. Nje-

zahteva. naj ob izvedbi agrarne reforme tudi gozdovi postanejo kmečka in sicer skupna last, ter naj se v ta namen organizirajo gozdne zadrug; c) ker je dvojni denar v eni državi le v zmešnjavo in zlasti v škodo nepoučenemu kmetskemu ljudstvu, zahteva K. Z., naj se, dokler se valuta definitivno ne uredi za vso državo, vpelje začasna valuta 1 dinar = 1 krona; č) K. Z. zahteva, naj se že enkrat reformira primerno sedanjim razmeram lovski zakon; d) K. Z. zahteva, naj država varuje koristi vinogradnikov pri sklepanju pogodb s tujimi državami in naj ne dovoli prostega uvoza tujih vin.

Te resolucije se sprejmo soglasno. Pri prvi priporoču odbornik Konda, naj se ji pridružio še druge Kmetske Zveze. Isti predlaga tudi, naj se naredba, s katero so se svoječasno živinski semnji prepovedali, razveljavi, in odpravijo tudi maksimalne cene. Metliški g. prošt in dekan Valerijan Učak, ki je bil tudi navzoč, omenja, da boljševisko gibanje pride kmalu tudi k nam, in po njegovih mislih je to gibanje ravno kmetom najbolj nevarno, česar se pa kmetje še ne zavedajo. Želi torej, naj se Kmetske Zveze poživijo in sprejmo nova pravila. Sklene se zato, naj se vrši občni zbor Kmetske Zveze belokranjske na belo nedeljo popoldne v Črnomlju. Tam se bo odločilo, ali naj se napravijo dve Zveze za Belokrajino, ali naj ostane sedanja in le premeni svoja pravila. Zato vabimo vse kmete v Belokrajini, naj se na ta zbor pripravijo in pridejo takrat v obilnem številu.

Visokošolski vestnik.

Stanovska zveza slovenskih akademikov z začasnim sedežem v Zagrebu. Ker je tudi na Dolenjskem veliko visokošolcev, ki študirajo v inozemstvu, zlasti v Pragi, Brnu in na Dunaju in ima večina izmed njih niti najmanjšega pojma o Stanovski zvezi slov. akademikov — kar je slednjič tudi razumljivo, ker se je ustanovila šele v zadnjem času in odbor zaradi prometnih težkoč še ni mogel stopiti v zvezo z visokoškolskimi društvi v inozemstvu, naj mi bo dovoljeno, da tem potom obrazložim pomen te stanovske organizacije.

SZSA. ima namen zastopati koristi stanu in poedinca napram merodajnim faktorjem ter sodelovati pri podpornih akcijah. Zveza vodi natančno evidenco vsega slov. dijaštva v informativne svrhe. Člani so Slovenci, vpisani na kateremkoli učilišču visokošolskega značaja in oni v štadiju izpitov, ki prijavijo pristop in plačujejo članarino. Član plača polletno 5 K članarine, ki se naj odpošlje na naslov SZSA., Kaptol 16. Zagreb. K temu pripominjam sledeče: Menim, da bodo visokošolci in istotako seveda visokošolske dijakinje uvideli, ne da bi še nadalje pojasneval dalekosežen pomen naše stanovske organizacije in brez odloga javili svoj pristop.

govo največje veselje je bila šola, kjer je bil še zadnjikrat 14. aprila, 19 dni pred svojo smrtjo. Nit življenja mu je pretrgala sušica. Dosegel je starost 47 let, v redu je bil 28 let. Njegov stric je bil p. Ladislav Hrovat, profesor.

Za njegovega naslednika je bil imenovan p. Inocencij Koprivec.

Po noči od 5. do 6. maja je zapadel sneg na Dolenjskem brez posebne škode; na Belokranjskem je takrat padala toča.

Dne 1. junija je začela dolenjska železnica redno voziti. Sprejem prvega vlaka je bil slovesen; požarne straže, sokoli, mestna garda z godbo, ljubljanska vojaška godba, šolska mladina z zastavicami, gospoda. Novomeški župan je slovensko pozdravil sekcij-skega načelnika Witteka.

Dne 3. junija so se pripeljale v Novo mesto ljubljanski pevski društvi „Slavec“ in „Ljubljana“ ter ljubljanski sokol do 1000 oseb. Ob 11. uri so imeli gostje v frančiškanski cerkvi svojo mašo in pri nji peli. Mesto je bilo okrašeno že od 30. maja.

V Šmihelu je bil sv. misijon od 15. do 24. junija.

8. julija so romali Dolenjci na Brezje k Mariji pomagaj v dveh posebnih vlakih.

V zvezi so zastopani člani, dosedaj že okoli 300 po številu, brez razlike svetovnega prepričanja, ker ima zveza, kakor že gori omenjeno, zastopati med drugim predvsem koristi stanu in poedince nasproti merodajnim faktorjem. Mislim, da mi ni potreba še posebej omenjati, da je zveza v svrhu informacij vsakemu članu na razpolago, kar bo znal ceniti vsakdo, ki ve, koliko se zapravi na različnih vožnjah in slednjič še nič ne opravi.

Občinstvu v uvaževanje. Ker stoji jugosl. visokošolska kuhinja v Zagrebu na vrlo slabih nogah v finančnem oziru, priredi Stanovska zveza slov. akad. po Veliki noči po vsej Sloveniji cvetlične dneve in različne prireditve. V Novem mestu n. pr. se priredi 26. t. m. — natančneje se že objavi — koncert, čegar čisti dobiček je namenjen ravno visokošolski kuhinji. Pričakuje se, da se bo slavno občinstvo po možnosti odzvalo z denarnimi sredstvi, zlasti še ob priliki cvetličnega dneva. Na ta način se bo precej odpomoglo pretečemu zlu, ki grozi v zadnjem času jugoslovanski visokošolski kuhinji z razpustom, vsled vedno večjega in večjega denarnega pomanjkljaja. Posledice bi bile seveda zelo težke, ker bi na ta način ostalo skoro vse slov. visokošolsko dijaštvo, okoli 300 po številu, brez dnevne hrane. — Za časnikarski odsek SZSA. Podbevšek Anton, stud. phil.

Presajena cvetka.

Mnoge iz vrst naših dragih nam je že letos ugrabila božja poslanka, a med zadnjimi si nas zapustila Ti, Dora! Odšla si, ker nisi bila naša, nisi spadala v naše vrste. Bolj kot me Te je vzljubilo nebo: hotelo Te je imeti za-se, ker si bila tako dobra, tako blaga. — Odšla si v domovino, od koder se ne povrneš nikdar, nikdar več...

Znova in znova pokropim Tvoje mirno truplo s solzami. Da, kako neizprosno je zakon smrti tudi za mladost. Pred tremi leti si se še veselila svoje mladostne sreče, ko sva obe obiskovali III. razred meščanske šole v Šmihelu, a danes... Kakor v snu Te vidim, kako z navdušenjem in nekakim prikritim veseljem deklamuješ Gregorčičevo odo „Oljki“. A zakaj se Ti je pri zadnjih verzih tako skrivnostno in tajinstveno zaiskrilo oko, — zakaj, Dora? Se Ti je morda v globini srca hipoma porajala slutnja, da bode tudi Tebe kmalu kropila oljkina vejica? Bog ve!

Bila si nam vzor pridnosti in vestnosti, neumorno kakor čebelica izvršujoč svoje dolžnosti. Dobrohoten Tvoj obraz je vedno zaljšal vdanostni nasmehek, v katerem je bila izlita vsa milina Tvoje rajske dušice. Do vsake prijazna in postrežljiva nisi poznala sovraštva in srdu, niti hinavščine. Skromna in ponižna si poznala le pot v cerkev, šolo in dom. Dasi tihe in mirne nravi si nam s svojo neprisičeno prijaznostjo delala najprijetnejšo družbo. Ustvarila si si v svojem srcu ideal, po katerem je stremelo vse Tvoje življenje, — želela si postati vrtnarica mladim srcem, da bi osrečevala te vrtnarske roke potrebne cvetke. Vse svoje nadebudno življenje posvetila si drugim, hotela si delati v blagor mladine, žrtvovati se za njo, a Stvarnik je v Svoji modrosti ukrenil drugače.

Danes pa stojim pred Teboj, Dora! A Ti me ne vidiš, kajti Ti snivaš. Nebeški mir je razlit po Tvojem bledem obličju, ah, mir, za katerim zaman kopriš na tem ravnem svetu. Mrtva si, in vendar, Dora, Te blagrujem. O, kaj bi dala, da bi legla kot Ti poleg Tebe in bi zasnivala nebeški, nevzdramen sen. Kako zmagovito oklepaš simbol najlepše čednosti — snežno-belo lilijo! Da, bila si enaka tej cvetki, zato Te je Tvoja nebeška Mati tako vzljubila. Zbala se je, da ne bi hudobni, brezsrčni svet s svojo okrutno nogo poštepal predragocen cvet, zato Te je v najlepši dobi uvrstila med svoje nebeške cvetke, ki jo obdajajo celo večnost. Pomladno cvetje, ki plete cvetni venec celemu stvarstvu, ni moglo dovolj proslaviti Tvoje

čednosti, zato si vstala in odšla v večno pomlad, uživati radost večne Velike noči. Prosta si, večno prosta vseh bolesi in gorja, vseh skelečih ran prevar in duševnih bojev. Blagor Ti!

Slonim ob oknu in mimo neso Tvoje zemeljske ostanke... Ah, Dora! Dolga vrsta Tvojih šolskih tovarišic, ki jih je ljubezen do Tebe združila v velik žalen sprevod, Te v tihi žalosti spremlja na tem zadnjem Tvojem potu. A ko Te spuste v naročje matere zemlje, hite vzdih in pri-tajen jok Tvojih dragih za Teboj in pekoče solze rose Tvoj spomin. Ob robu groba pa stoji ljubeča Tvoja mamica in skrben oče ter — plakata. Kako rade bi ju tolažile, a žalost mamice se ne da tolažiti. O, mati je ena, samo ena... In ena sama je materinska ljubezen, svetla kakor solčni žarki, silna kakor moč leva in brezkončna, kakor vesoljni, neobsejni svet! In ta ljubezen mamice sega tudi v grob ljubljenega otroka. Utožati je ne moremo, tolažile bi jo pač rade, a kako? Naj Vam bo sladka zavest, da Vaši ljubljene hčerke ne preti nobena nevarnost več; le do groba imajo moč usodepolni, divjajoči viharji krivic in zlobe, le do tu sega roka sovražstva in zavisti, le do sem teko potoki solza tisočev trpečih, a zibelka Adamova, v kateri spi sedaj Vaša Dora, je nerazrušljiva trdnjava, ob kateri se razbijejo vsi človeškemu življenju sovražni elementi. Izmed nas vseh je naša ljuba prijateljica najprej in najbolje izvršila svojo življenjsko nalogo, sedaj pa je šla uživati zasluženo plačilo v rajske višave. Zapečatila je knjigo svojega življenja z najmočnejšim pečatom — združitvijo z Gospodom. Nebeško Jagnje jo je povabilo k Svoji zadnji večerji v svoje kraljestvo, kamor ji bomo prej ali sleje sledili vsi. Ti, Dora, pa prosi našega dobrega Pastirja, da se kmalu spomni svojih ovčic, ki begajo po svetu razkropljene, in pri Njegovih nogah ga prosi, naj rosi na nas Njegov nebeški blagoslov.

R. M., součenka.

Domače in tuje novice.

Naznanilo. Na velikonočni ponedeljek bo v frančiškanski cerkvi ob 8. uri sv. maša za vse, ki so kaj darovali za cerkev ali božji grob. — Predstojništvo frančiškanskega samostana v Novem mestu.

Premeščenje. G. prof. Anton Lovše je premeščen iz novomeške gimnazije na I. državno gimnazijo v Ljubljani. — G. profesor Davorin Majcen je premeščen iz novomeške gimnazije na državno realno gimnazijo v Ljubljani.

Imenovanje. Dosedanji ravnatelj kmetijske šole na Grmu Viljem Rohrmann je imenovan nadzornikom za kmetijske šole in državna kmetijska posestva v VI. plač. razredu in prideljen deželni vladi za Slovenijo. Strokovni učitelj ing. Alb. Vedernjak je imenovan ravnateljem kmetijske šole na Grmu.

Zdravnik M. U. dr. L. Jenko, specialist za ženske bolezni, se je nastanil v stari Kastelčevi hiši v Kandiji, kjer ordinira od 10. do 12. ure dopoldan.

Smrtna kosa. V Škocijanu je nenadoma umrl 13. aprila, star 21 let, trgovski knjigovodja, g. Erazem Pungrčič. — V Kandiji pri Novem mestu pa je tudi 15. aprila nenadoma umrl g. Janez Konda, posestnik in gostilničar, v 72. letu svoje starosti. Naj počivata v miru!

Igro „Revček-Andrejček“ priredi dramski odsek Kat. slov. izobr. društva v Črnomlju in sicer: na velikonočni ponedeljek (začetek ob 8. uri zvečer), na belo nedeljo (začetek ob 8. uri zvečer) in drugo nedeljo po Veliki noči ob 4. uri popoldne. Zadnja uprizoritev je zlasti namenjena zunanjim gostom. Vstopnice se dobe v predprodaji pri g. Plutu in pred predstavo v društvenih prostorih.

Novomeščanom v pomislek. Z ozirom na „Važno naznanilo“ mestnega županstva na zadnji strani današnjega lista svetujemo, naj si vsakdo sedaj nabavi potrebne pšenice pri mestni aprovizaciji in jo naj spravi

za poznejši čas. Moka se bo sicer še dobivala, zna se pa zgoditi, da bo kmalu prenehala zaradi različnih ovir. V tem slučaju nam bo dobro došla prihranjena pšenica, katero si bomo dali potem zmleti. Prav resno tedaj svetujemo, naj se s pšenico varčuje, dokler je moka, da nam ne bo zmanjkalo obojega ob najbolj kritičnih časih.

Izvrstne orgle v tukajšnji frančiškanski cerkvi je te dni temeljito izprašil in uglasil g. Fr. Jenko, izdelovatelj orgelj iz Topolja šteč. 12 pri Mengšu. Kot bivši učenec in pomočnik † Milayca razume svojo stroko prav dobro. Je pa tudi vesten in marljiv pri delu in nikakor ne pretiran v ceni. Zato zasluži, da se ga tu priporoči in se mu na ta način pomore, da s tem prej ustanovi svojo orgeljsko delavnico. Slovenci itak nimamo obilice domačih mojstrov na tem polju. — Orgle toraj zopet pojo lepo ubrano, le prospektne piščali, ki jih je vojska vzela, bodo pogrešale, dokler bo tako pomanjkanje denarja in blaga, to je: cina. — Ob enem pa se mora tudi pohvalno omeniti cerkveni moški zbor te cerkve. Opažamo namreč, da vedno napreduje v številu udov in pa tudi v proizvajanju glasbe. Le tako naprej — vse v večjo čast božjo!

Za slepe vojake je darovala gđc. L. Barborič v Novem mestu 30 kron. Najlepša hvala.

Zahvala. Visokošolski odbor novomeški je naklonil tukajšnjemu Sokolu kot prispevek k zgradbi Sokolskega doma znesek 63 K 60 v, preostanek od plesnih vaj in znesek 158 K, čisti dohodek veselice na pustni torek, skupaj toraj 221 K 60 v, za kar se odbor Sokola toplo zahvaljuje.

Jurjev sejm v Žužemberku bo v četrtek, dne 24. aprila t. l., prav na dan sv. Jurija.

Policijska ura za gostilničarje je s 15. aprilom dalje do 10. ure zvečer. Drugi predpisi ostanejo v veljavi.

Legitimacije za potovanje. Vsled brzojavnega ukaza ministrstva za notranje zadeve se ima do preklica vsak potnik, ki se nahaja izven kraja svojega rednega bivališča, izkazati z izkaznico istovetnosti. Za izdajanje izkaznic o istovetnosti so pristojna državna policijska oblastva, kjer teh ni pa županstva in od župana v ta namen postavljeni zaupniki. Za uradnike in uslužbence javnih oblastev, uradov in zavodov z vštetiimi zasebnimi železnicami smejo dotična oblastva, uradi in zavodi predpisane izkaznice tudi sami izdajati. Uradne legitimacije nadomeščajo te izkaznice. Izkaznice se tuuradno izdajajo ob ponedeljkih, četrtek in sobotah od 9. do 12. ure dopoldan. Ob nedeljah in praznikih se izkaznice ne izdajajo. — Okrajno glavarstvo SHS v Novem mestu.

Okrožnica. Po preteku dōbe, za katero je bilo pri sodiščih v Novem mestu dovoljeno nepretrgano skrajšano uradovanje, se prične z dnem 16. aprilom 1919 do morebitnega drugačnega ukaza nadrejenih oblastnij pri okrožnem in okrajnem sodišču v Novem mestu zopet staro, neukrajšano do- in popoldansko uradovanje. Vložišče bo počenši z navedenim dnem odprto ob delavnikih od 9. do 11. ure dopoldne in od 3. do 5. ure popoldne; ob nedeljah in praznikih pa neizpremenjeno kakor dosedaj. — Predsedništvo okrožnega sodišča v Novem mestu, dne 10. aprila 1919.

Čuden velikonočni piruh je dobil občeznani posestnik in naš zvesti dolgoletni naročnik, g. Franc Fabjan iz Gradišča pri Št. Jerneju. Bivša vojaška kobila mu je porodila pretekli teden lepega črnega oslička, oziroma ljubko devičico osličko. Bajе zna že tudi dobro rigati i-a. i-a. Zares redek naraven slučaj. Sicer pa, ker je že pri ljudeh vse narobe dandanes, naj bo še pri živalih.

Objava. Za prehranjevanje moštva in živine v garnizijah dravske divizijske oblasti se potrebujejo naslednje vrste živil, oziroma krme, mesa, ovsa, ječmena, sena in slame. Pozivljajo se vse osebe, ki se zanimajo za dobavo teh predmetov, da se obrnejo s ponudbami na komando dravske divizijske oblasti, kjer dobe natančnejša pojasnila in takoj sklenejo direktno po-

godbo. — Od pisarne komande dravske divizijske oblasti E, šteč. 4, dne 5. aprila 1919, v Ljubljani.

Računanje časa od polnoči do polnoči, to je 1. ure do 24. ure se baje uvede v Kraljestvu SHS, začeni s 1. majem letos. Zakaj bo neki zopet ta novotarija dobra? Dobro bi bilo, da bi še sedaj šli enkrat k birmi, da bi nam botri podarili nove ure.

Ferd. Seidl: kod naj se potegne pravična državna meja med Jugoslavijo in Italijo? Velika 8° in geološki zemljevid. Cena 1 K. Dobiya se v vseh knjigarnah. Avtor je opremil ponatisk s preglednim geološkim zemljevidom, obsegajočim skoro vse ozemlje slovenskega dela Jugoslavije. Zemljevid jasno kaže, da se začena balkanski polotok ob črti Humin-Kobarid-Podbrdo. Do te črte sega od jugovzhoda prav tista geološka zgradba tal, ki je značilna za Bosno, Dalmacijo in Hrvatsko Primorje. Na zemljevidu se vidi, da stojijo mesta: Gorica, Trst, Pulj in Reka in istotako Idrija, Postojna in Cerknica na balkanskem polotoku in na jugoslovanskem ozemlju. Nadalje se vidi, da je rob beneške ravnine od Tržiča do Humina prava prirodna meja med Jugoslavijo in Italijo. V zemljevidu so tudi začrtane pglavitne variante, ki predlagajo za bodočo državno mejo med Jugoslavijo in Italijo, namreč: 1.) narodnostna meja, 2.) Triglavova črta in 3.) Kaninova črta. Besedilo brošure obravnava vse tri variante bodoče meje z geološko-geografskega, s prometnega in s strateškega stališča in se krepko zavzema za narodnostno mejo kot edino popolnoma pravično. Ker je potrebno, da se o vprašanju naše zapadne meje vsakdo kolikor moči dobro pouči, zato je toplo priporočamo našim razumnikom to brošuro, ki je pisana jasno in prepričevalno.

Velika železniška nesreča. V vlaku, ki se je odpeljal v soboto 12. aprila ob 6. uri zvečer z ljubljanskega kolodvora proti Zagrebu, je nastala 10 minut pred Sevnico ob 9. uri 15 minut v nekem vagonu eksplozija. Dotični vagon je začel goreti, kar je vlakovodja opazil in vlak ustavil. Eksplozija je nastala vsled tega, ker se je nekemu potniku 2. razreda na doslej še nepojasnen način vnel bencin, ki ga je nosil s seboj. Učinek eksplozije je bil strašen. Trije potniki so ostali na mestu mrtvi, zgoreli do zgljenelosti, 13 je ranjenih, med njimi nekateri tako težko, da ni upanja, da bi okrevali. Med ranjenci so 4 častniki. Pri ponesrečencih so se odigravali tragični prizori.

Razglas. Poverjeništvu za socialno skrb uraduje od 15. aprila dalje od 8. ure dopoldne do 2. ure popoldne nepretrgoma. Vložišče je odprto od 8. do 12. ure dop. Stranke se sprejemajo ob delavnikih od pol 11. do 12. ure dopoldne; poverjenik pa sprejema stranke le ob torkih, četrtek in sobotah od 10. do 12. ure dopoldne.

Zgubil se je 10letni fant po imenu Hvala Pepi. Kdor kaj izve, se prosi, da bi naznanil žendarmeriji ali v kolodvorski restavraciji v Novem mestu.

Doneski k vremenoslovju Bele Krajine.

(11)

J. Šašelj.

VI. Kakšno vreme smo imeli v Beli Krajini, zlasti v adleški župniji, v zadnjih 10 letih v posameznih mesecih.

Vreme meseca maja pa je bilo prav ugodno in razun prvih 3 dni tudi prav gorko. V prvih dveh tretjinah smo imeli celo nekoliko suše, a zadnja tretjina pa je bila prav mokra, ker je deževalo več dni zaporedoma, da niso mogli ljudje skoraj nič delati. Druga tretjina je bila tudi prav vroča. Vendar pa je bil ves mesec prav miren, brez bliskanja, gromenja in hudih ur, kar se dogaja kaj rado v tem mesecu. Ker smo imeli od 4. do 16. nenavadno hudo vročino, je v tem času tita nenavadno bujno odgnala, ki je kazala tudi, kljub hudi pozebi, prav lepo, kakor se ni nikdo nadejal. Pa tudi po drugih krajih so imeli v tem času izredno vročino, kakor so pisali časopisi, kakor na Češkem, Francoskem, Angleškem idr., kakor je bilo brati v „Slov.“

z dne 13. maja št. 109. v brzojavkah. Nasprotno pa so imeli v istem času na Ruskem snežne viharje in hudo zimo. V Smolensku je tičal vlak 6 ur v snegu.

Mesec junij je bil prav ugoden, po večini prav gorak in tudi moker, ker je večkrat deževalo, kar je posebno nagajalo pri sušenju in spravljaju krme. A za rast pa je bilo ravno to vreme prav ugodno in v prvi vrsti zopet za trto, ki je tudi bujno rastla. Nasprotno pa so napravili viharji med dežjem, in plohe precej škode, tako npr. 9. popoldne, ko je hud vihar polegel močno strni, da je ležala na nekaterih njivah polovica ali več strni po tleh. Po nekodih so polegale tudi trave in lan ozimec. Velik vihar z gromom in bliskom in hudo ploho nastal je tudi 25. junija po noči ob tričetrt na 1. Treščilo je v naši bližini med tem viharjem tudi kake štirikrat. Med drugim tudi v hišo Mikota Črnič v Adlešičih h. št. 9., in kakor se je dalo sklepati, tudi v oreh poleg hiše.

Mesec julij je bil izredno vroč. Imeli smo tudi precej suše, posebno v prvi tretjini, pa tudi v zadnji. Vinograde je v tem mesecu močno napadla strupena rosa, pa tudi grozdna plesnoba, da so slabo kazali.

Avgusta je bil prvi teden prav vroč, imeli smo tudi že precej suše. 7. pa smo dobili izdaten dež, po katerem je nastalo precej hladno vreme, posebno po jutrih. 8. in 9. smo imeli zjutraj samo 12 C, a 12. pa celo samo 10 C. Sploh je bil mesec bolj hladen, proti koncu pa smo imeli le nekoliko suše. „Slovenec“ št. 199. je prinesel tole veste: „Hladno letošnje poletje se konča meteorologično 31. avgusta. Letošnje meteorologično poletje je bilo julija in avgusta tako hladno, kakor že ne 137 let.“

Prva polovica septembra je bila, z izjemo par dni, kakor 5. in 9., ko smo imeli lepe, gorke solnčne dni, izredno grda, prav hladna, večinoma je bilo oblačno in megleno vreme, in jako mokra, ker je deževalo več dni. 9. po noči pa je začelo hudo liti, bil je tudi hud vihar med gromom in bliskom, ki je polegel posebno turšice. Potem pa je deževalo z malimi presledki skoraj noč in dan do 13. zjutraj. Kulpa je bila že 10. silno narastla, da smo mislili, da se bo razlila čez hrvaške loke. Kakor so ljudje videli, plavalo je po njej 5 sodov, 1 škrinja, več obleke, veliko drv, desk — žaganic, rkljev, mnogo krme, veliko buč — Hrvati pod Mrzljaki so jih nalovili več košev — prav veliko jabolk, katera je otresel po noči vihar, in en čoln. To prav mrzlo in mokro vreme je škodilo posebno turščici, ki ni mogla zoreti, in grozdju, ki je začelo pokati in gniti. Tudi otave in strnišče niso mogli ljudje spravljati. Pa tudi druga polovica meseca je bila prav grda. Lepe in gorke solnčne dni smo imeli samo 17., 18. in 30. Vse druge dni pa je bilo prav grdo vreme, zmirom oblačno ali megleno, ali pa je deževalo in bilo prav mrzlo.

Važno naznanilo. Mestno županstvo bode kupilo večjo množino I^a pšenice (zdrave, suhe, očiščene), katero bode oddalo svojim prebivalcem in sicer za vsako prijavljeno osebo 10—15 kg. Stranke, ktere si žele pšenico nabaviti, naj to naznani pri mestnemu uradu med uradnimi urami. Prijave se bodo sprejemale samo dne 22. in 23. t. m. Pšenica se bode oddala proti plačilu za kg 3 K 30 v. Ker se je bati in ni pričakovati, da bi bilo mogoče do nove žetve si še zadostno množino žita ali moke preskrbeti, se p. n. prebivalstvo pravočasno na to opozori. — Mestno županstvo v Novem mestu.

Razvedrilo.

Ponosen potepuh orožniku: „Nikar se tako ne postavljajte, saj me je sram, da moram z vami iti!“

Uganka. „Kakšen razloček je med ženinom in nevesto na Turškem in pri nas?“ — „Na Turškem se ne moreta videti pred poroko, pri nas pa navadno ne po poroki!“

Zmota. A: „Ali nima gospodična Jelica usta nekoliko po strani?“ — B: „O ne, — le nos ni prav na sredi.“

Huda prepoved. Zdravnik: „Zaradi vnetja v očeh ne smete nič piva piti!“ — Bolnik: „Kaj, nič piva piti? Ali naj zavoljo slabih oken cela hiša razpade?“

Protin. Vinski agent: „Izvrstno vino, gospod baron, — posebno dobro zoper protin. Pustim vam pokušnjo in se jutri zopet oglašim.“ — Drugi dan: „Koliko bote naročili, gospod baron?“ — Baron: „Jaz sem vaše vino pokusil, pa imam že rajši protin, kakor pa vaše vino.“

Smola. A: „Kam pa je naš plesni mojster Fertavka izginil, ki ga že toliko časa nisem videl?“ — B: „Ali še nisi slišal? On je šel nalašč med Zamorce, da bi proučil njihov ples. Ko se ga je pa naučil — so ga snedli.“

Najnovejša iznajdba. Prijatelj A: „Iznašel sem po dolgem trudu stroj, ki šteje množino izgovorjenih besed.“ — Prijatelj B: „No, in kako se je stroj obnesel?“ — A: „Vedno dobro. Ampak, ko sem ga postavil v sobo, ko sem nekoč prišel pozno iz gostilne, se je stroj razletel — toliko in tako hitro je klepetala moja žena nad menoj!“

Velika neumnost. Gospod: „Gospodična Anica, danes je tako krasen spomladanski dan in jaz sem tako dobre volje, da bi bil v stanu napraviti tudi največjo bedarijo.“ — Gospodična: „To me veseli! Veste kaj, gospod, snubite me!“

Veliko časa. „Vi hočete vzeti mojo hčerko, pa še službe nimate!“ — „Ravno vsled tega imam veliko časa za ženitev!“

Časovno. „Ti si službo odpovedala? Ali mar ne izhajaš več s šefom?“ — „S šefom že, pa ne s — plačo!“

Preneumen snubač. „Kaj, vi bi vzeli mojo hčer za ženo, četudi bi niti vinarja ne imela!? — Ne! Takšnega bedaka pa vendar ne maram imeti v družini!“

Listnica uredništva:

«Več gledalcev z okolice». Brez odgovornega podpisa ne objavimo Vašega dopisa o veriženju gledalcev kruha, klobas in vina pri igrar v Narodnem domu. — Dopis iz Št. Petra za to številko prepozno. Pride zanesljivo prihodnjič. — Opetovano naznanjamo, da sprejemamo inserate, zadnji čas ob torkih dopoldne.

POSLOVITEV.

Ker sem za stalno premeščen v Ljubljano in mi ni dana prilika, da bi se z rodbino osebno poslovil od dragih mi prijateljev in znancev, se poslavljam tem potom iskreno zahvaljujoč vse in vsakega posameznika za vso prijaznost, ki smo jo uživali v teku 32-letnega službovanja na Grmu, in z iskreno željo, da nas ohranite tudi dalje v prijaznem spominu!

Viljem Rohrmann z rodbino.

VOSEK čist in voščine kupi po najvišjih cenah. — Kje, pove uredništvo Dolenjskih Novic pod „Vosek 340“.

Sadjevec, vino in kislo vodo razpošilja A. OSET - p. Guštanj.

„Cirkus Wolfsohn“

Dne 3. in 4. maja uprizori se v kinu „Jugoslavija“ „Cirkus Wolfsohn“, drama v 6. dejanjih, ki presega „ukletega Holandca“ v vsakem oziru, bodisi po nenavadno bogati vsebini, ali po svoji umetniški dovršenosti. „Cirkus Wolfsohn“ je neoporečno najslavnejši izdelek filmske umetnosti. Predstave se vršijo v soboto, dne 3. maja ob 7. uri in 9:30 zvečer. V nedeljo pa ob 2. uri, 4:30, 7. in 9:30 zvečer. Vsakdo, ki si hoče zagotoviti sedež, se naproša, naj se blagovoli že sedaj vpisati pri kino-blagajni in določiti si predstavo, ker se vspejeda igra nepreklicno samo ta dva dni.

Gumi za cepljenje trt se dobi pri tvrdki

FRANC KENDA
- - Novo mesto - -
Naročila sprejema do 30. aprila t. l.

Možko kolo
(Waffenrad)
dobro ohranjeno - je na prodaj. — Naslov pove uprava Dol. Novic.

Zahvala.

Za vse mnogobrojne dokaze globokega sočutja povodom prerane izgube naše iskreno ljubljene, nepozabne hčere, ozir. sestre, gospodične

Dore Šproc

učiteljske kandidatkinje

izrekamo vsem ljubim sorodnikom, prijateljem in znancem najtoplejšo zahvalo. Prav posebno zahvalo smo pa dolžni preč. duhovščini, blagor. g. dr. Cholewa in vsem, ki ste jo obiskovali med njeno mučno boleznijo. Srčna zahvala Marijini kongregaciji za krasen venec in vsem darovalcem vencev in cvetja. Vsem mnogobrojnim udeležencem, ki so spremili našo nepozabno na poslednji poti, izrekamo našo najtoplejšo zahvalo.

Novo mesto, 15. aprila 1919.

Žaluojača rodbina Šproc.

Potrži globoke žalosti naznanjamo, da je naš nad vse ljubljeni sin, oziroma brat in nečak, gospod

Erazem Pungrčič

trgovski knjigovodja

danes zvečer ob 11. uri nenadoma preminul v cvetu svojega življenja, star 21 let.

Pogreb nepozabnega bo v sredo 16. t. m. ob 9. uri zjutraj.

Dragega ranjkega priporočamo v blag spomin.

Škocijan, dne 13. aprila 1919.

Alojz Pungrčič, oče. — Frančiška Pungrčič, mati. — Alojzija, Francka, Lojze, Francelj, Joško, Štefka, Cita, Nevis, bratje iz sestre. — Štefanija Gruden, Marija in Janez Pungrčič, teti in stric.

Med. univ.

Dr. L. JENKO
ordinira v Kandiji
v stari Kastelčevi hiši
od 10. do 12. ure dopoldan.

OBVESTILO.

Podpisani vljudno naznanjam, da sem otvoril v Kandiji pri mostu hišna št. 31

kleparsko obrt.

Toplo se priporočam za mnogobrojna naročila v to stroko spadajočih del, novih, kakor tudi popravil. Priporočam se tudi cenjenim vinogradnikom za popravila trtnih škropilnic in raznih potrebščin za vinstvo in vinorejstvo, kakor: kipelnih veh, žveplalnih lamp, žveplalnih mehov in drugo. Nadalje prevzemam napeljavo streloyodov, barvanje zvonikov, pločevinastih streh, žlebov in cevi, za kar imam prav dobro barvo in po nizki ceni. Izvršujem vse točno, solidno in kolikor mogoče po nizki ceni. Imam v zalogi jako pripravne svetilke na karbit, za katere jamčim. Cena po dogovoru.

Odličnim spoštovanjem

Av gust Küssel

ornamentni, stavbeni in galanterijski klepar v Kandiji št. 31 pri mostu.

Pletilka na stroj

sprejema pletenje novih in podpletanje starih nogovic vsake velikosti in izvršuje točno po naročilu.

E. Č. v hiši št. 62 - Novo mesto.

Prodajalka večja mešana stroke, dobra računarica, želi premeniti službo, najraje v mesto, pa tudi na deželo. Naslov pove uprava lista pod znamko „Vestna“.

Kdor ima veselje za

učenje sedlarskega obrta

se sprejme takoj. Bil naj bi kolikor mogoče močne postave, in pošlenih starišev. V poštev pridejo ponudbe le iz dežele. Ponudbe pri Jožef Pirnar, sedlar na Brodu št. 22.

Tvrdka E. GUŠTIN v Metliki - dobavlja
poljedelske stroje
vseh vrst. — Zahtevajte cenik!

I. in največja jugoslovanska tovarna za
barvanje, kemično čiščenje, pranje in
svetlo-likanje perila.

Barva vedno vsako-
vrstno blago,
čisti obleke,
svetlo lika
ovratnike, zapestnice, srajce.

Hitra in točna izvršitev. — Nabiralnica:
Novo mesto, Glavni trg št. 73
hiša Kino Jugoslavija.

Proda se:

več stotov krme za živino, en dvocevni daljnogled, okrog 30 kg usnja, tudi za konjsko opravo, obuvala št. 41 in 45 itd., po primerni ceni. — Poizve se v pondeljek dopoldan v Biški vasi št. 2, postaja Mirna peč.

BIKA za pleme
starega 20 mesecev - prodaja
Fran Mohor - Krka št. 8
pri Novem mestu.

Oklic!

Občinska hiša z vrtom in vodnjakom
se bo prodajala v Adlešičih dne 21. aprila 1919 ob 2. uri popoldan na licu mesta. — Hiša je pri farni cerkvi na glavni cesti in pripravna za vsako trgovino. Pozivajo se kupec z vadjum 10%.

Županstvo Adlešiče.

Viničarja
se išče za vinograd pri Ozlju.

Plača 50 kron in 50 kg koruze mesečno. Čedno stanovanje, kos zemljišča, hlev itd. Ponudbe na upravo Dol. Novic „Viničar Svetice“.